

Haftanın Analizi**Doç. Dr. Fahri Erenel-EPAM Müdürü**

Dünya kamuoyu uzun süredir ABD-İran arasında bir savaşın çıkmasını bekliyor? Esasında uzun süredir işaretleri var. ABD'ye ait insansız hava aracının düşürülmesi, tanker saldırıları, Aramco petrol rafinerisi saldırısı ve benzerleri. Ancak, hiçbirinde beklenen olmadı. Karşılıklı suçlamalar ve savaş için sesler yükselse bile, her iki ülkenin kendi iç konjonktürü, küresel gelişmeler ve ülkelerin öncelikleri buna meydan vermedi.

ABD yaptırım silahını kullanarak İran'ı dize getirmeyi hedefledi. Bu strateji özellikle Trump'ın göreve geldiği andan itibaren şahin kanadı oluşturan Pentagon'a rağmen söylemleri ile uyumluydu. Hatta önceliği Güney Çin Denizine vermek üzere Ortadoğu'dan asker çekmeyi, Afganistan'da Taliban ile masaya oturmayı bile hedeflemişti. Ancak, bu iki hedef gerçekleşmediği gibi, ABD'nin Ortadoğu'da ki güçlerini sürekli takviye ettiğini, Afganistan'da bir terör örgütü ile masaya oturmasına rağmen bırakın saldırıların azalmasını tam tersine daha da artmasına neden olduğu görülmektedir.

Başını Pentagon'un çektiği şahin kanat, Yahudi lobisi, Neoconlar ve elbette savunma sanayinin çarklarının dönebilmeleri için savunma sanayi sektörünün de içinde bulunduğu sömürücüler Trump'ın bu hamlelerinin, özellikle İsrail'in güvenliğinin sağlanabilmesi açısından yetersiz olduğunu göstermek için ellerinden geleni yaptılar. Suriye'den çekiliyorum sözünü hatırlayalım ve bugün ABD'nin sadece Suriye'deki kuvvetlerinin durumuna bakalım. Bırakın çekilmeyi Suriye'nin yeniden yapılanma için çok ihtiyaç duyduğu petrol yataklarını kontrol altına alarak ve kuvvet takviyesi yaparak zeminini sağlamlaştırdı. Taşeron örgütü olarak eğittiği, donattığı ve koruduğu PYD/PKK terör örgütünü de yanına alarak Suriye topraklarında biraz güneye doğru çekildi ve çekildiği bölgelerin kontrolünü ise bugüne kadar görülmeyecek bir şekilde Rusya'nın kontrolüne bıraktı.

Oysa Trump göreve seçildikten hemen sonra bölgeye hızlı giriş yapmıştı. Ve bu hızı Ortadoğu'yu istediği gibi şekillendirmek için kararlı olduğunun göstergesi olarak algılanmıştı. Uygulamaları her ne kadar uluslararası hukuka, kendi ülkesinin de imza attığı Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyi kararlarına aykırı bile olsa Trump bildiğini okumaya başlamıştı. Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak tanınması, Telaviv büyükelçiliğini Kudüs'e taşınma kararı, Filistin'e ABD'de tahsis edilen temsilcilik bürosunun kapatılması ve mali yardımların kesilmesi, İsrail'in işgali altında ki Golan Tepelerinin İsrail toprağı sayılması yönündeki tek taraflı kararı ve bu kararı medya önünde imzalayarak şov yapması, Filistin sorununa çözüm için damadına hazırlattığı ve adını yüzyılın planı olarak tanımladığı bir plan ile Batı Şeria ve Gazze'yi 30 metre yüksekten geçecek bir otoyol ile bağlayacak kadar insanlıktan yoksun olması ve adeta Filistin halkını yok sayması, İsrail-Suudi Arabistan arasındaki ilişkileri geliştirecek hamlelerde bulunması Trump'ın göreve geldiği ilk yılda yaptığı girişimlerden birkaçıdır.

Ne yapmak istiyordu Trump? Bu girişimlerin tek bir amacı vardı. İsrail'in güvenliği...bunun için en büyük tehdit İran ve onun bölgede ki paramiliter unsurları olan Hizbullah militanları ve elbette İran Devrim Muhafızları'nın bölgede faaliyet gösteren Kudüs Gücü Tugayı ve onun lideri Kasım Süleymani idi. ABD'nin doğrudan İran ile birçok sıcak çatışma ortamına rağmen

hiç karşılık vermesinin altında yatan en büyük neden. İran ile bir sıcak çatışmaya girmesi halinde arka bahçesinin ve elbette İsrail'in güvende olamayacağı endişesi idi. Fırat'ın doğusunda, Türkiye'nin başlattığı "Barış Pınarı Harekatı" öncesinde Türkiye ile bir mutabakat yaparak güneye çekilmesinin altında da bu neden yatıyordu. Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırı boyunca tampon bir Kürt devleti oluşturarak İsrail'in güvenliğini sağlama ve bu sözde devletin yaşayabilmesi için Akdeniz ile bağlantısını kurma planı her defasında Türkiye'nin kararlılığı ile ortadan kalkınca, ABD için güneye çekilmekten başka çare kalmıyordu. Bu arada Lübnan, Irak ve İran 'da yapılan kapsamı giderek artan gösterilerin zamanlamasına da dikkat etmek gerekir. Özellikle Lübnan ve Irak'ta; dikkatleri yolsuzluk, ücret azlığı, benzin zammı gibi konular üzerine yoğunlaştırarak bu devletlerin yönetim kademelerini, Hizbullah ve Haşdi Şabi gibi grupları, uluslararası kamuoyunu bu gösterilerle meşgul etmesinin de arkasında Irak'a yoğunlaşmasının gizlenmesi yatıyordu.

Irak Savaşı sonrası, Irak'ı her açıdan sömürmeye devam etmesine rağmen ABD, Irak'ın işgalinden henüz istediği sonucu alamamıştı. Büyük Ortadoğu Projesinde üçe bölünmüş bir Irak hedefi gerçekleşmemişti. Bu maksatla ilk olarak yaptığı "Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi " ne bağımsızlık girişimi, Türkiye, İran ve Irak Merkezi Yönetiminin işbirliği içinde, dirayetli tutumları ile engellenmiş ve sonuç vermemişti. Halbuki ABD, Irak'ın Kuzeyi' ne her türlü yatırımı yapmaya devam ediyordu. Erbil'de en büyük Konsolosluk binası inşa etmesinde, bağımsız bir kürt devletinin kurulması halinde, binanın büyükelçilik olarak hizmet vermesinin amaçlandığı net bir şekilde görülebiliyordu. Aksi halde 795 milyon dolarlık bir binayı inşa etmesinin hiçbir anlamı olmazdı.

İlginç bir şekilde ABD'nin konsolosluk binası inşaatının başlamasında kısa bir süre sonra Çin'inde oldukça büyük bir konsolosluk binası açma kararı alması ve uygulamaya başlaması ABD-Çin rekabetinin Erbil üzerinden de sürdüğünü göstermektedir. Çin, Erbil'e olan ilgisi "Tek Kuşak-Tek Yol Projesi" üzerinde yer alan, petrole de sahip olması nedeniyle ürün satabileceği, çeşitli endüstriler kurabileceği bir merkez gözü ile bakmasında yatmaktadır. Ancak, bu durum iki ülkenin yakın bir zaman dilimi içinde, bu bölgede, daha çok karşı karşıya geleceklerinin de göstergesi olmaktadır.

ABD'nin Irak'ta mevcut 9 askeri üste, 5 bine yakın askerinin varlığı ve Irak'a yakın diğer üç bölgelerinden hızlı takviye imkanına sahip olması güç açısından bir üstünlük sağlamakla birlikte, Irak yönetiminin Irak nüfusunun çoğunluğunu oluşturan Şiilerden oluşması nedeniyle İran ile yakın ilişkiler kurması ve İran Devrim Muhafızlarının Irak'ta faaliyetlerine göz yumması, ABD tarafından Irak'ta ki varlığına yönelik bir tehdit olarak algılanmıştır. DEAŞ'a karşı mücadelede ABD ile birlikte hareket eden Haşdi Şabi'nin, DEAŞ sonrası ayrı bir güç olarak Irak Silahlı Kuvvetlerine bağlanması ABD 'nin taşıdığı endişeleri gidermeye yeterli olmamıştır. ABD -İran arasında artan gerilimin adeta bir laboratuvarı konumuna gelen Irak, esasında ABD-İran'ın güç mücadele alanı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu arada Suudi Arabistan'ın da Irak'ta ekonomik yatırım ağırlıklı girişimleri ve Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi'ne sağladığı destek ayrıca incelenmesi gereken bir boyut olma özelliğini taşımaktadır.

Bütün bu gelişmelerin günümüze yansımaları ,son birkaç gün içinde hızlı bir değişim göstermiş ABD üssüne saldırı sonucu bir ABD vatandaşının hayatını kaybetmesi ,akabinde ABD'nin Haşdi Şabi güçlerine yönelik saldırısı sonucu 25 civarında can kaybı yaşanması, ABD Büyükelçiliğine yönelik saldırı ve sonrasında terör örgütü olarak ilan ettiği, ancak İran Anayasasına göre legal bir kuruluş olan Devrim Muhafızları'nın Kudüs Gücü Komutanı General Kasım Süleymani ve Haşdi Şabi'nin üst düzey yöneticisine yönelik saldırı bugüne kadar kontrollü olarak sürdürülen gerginliği savaşa doğru taşımıştır. Adeta bir el bombasının

pimi çekilmiş, mandalından tutulmuş ve her an patlamaya hazır vaziyette ortada durmaktadır. Dünya ve bölge nefesini tutmuş mandalının bırakılıp bırakılmayacağı, bırakılacaksa ne zaman ve nerede bırakılacağını öğrenmeye çalışmaktadır. Gerginlik kontrolden çıkmıştır. İran bölgedeki en önemli figürünün etkisiz hale getirilmesine karşılık vermemesi halinde, bugüne kadar bölgede elde ettiği tüm kazanımların yok olacağını farkındadır. Karşılık verilecektir. ABD'nin konvansiyonel güç üstünlüğüne karşı asimetrik saldırılarda İran'ın bariz bir üstünlüğü bulunmaktadır. Çünkü Silahlı Kuvvetlerini asimetrik çatışmalara uygun olarak yapılandırmış ve bunun faydalarını görmüştür. ABD'nin bölgedeki her türlü vasıtaları asimetrik sistemlerle yapılabilecek saldırılara karşı hassas durumdadır. Aramco saldırısında konvansiyonel tehditlere göre yapılandırılmış sistemlerin ne kadar etkisiz kaldığı bilinen bir gerçekliktir.

ABD-İran arasında ki güç mücadelesinin genel bir çatışmaya bu aşamada evrilme imkanı düşük olmakla birlikte özellikle İran'ın yöneleceği hedeflerin önemi çatışmaların yaygınlaşmasının boyutlarını da tayin edebilecektir. Bu hedefler arasında İsrail ve Suudi Arabistan'a ait hedeflerinde olması kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca, İran'ın önemli bir kozu olan muhtelif mesafelere tesirli füzelerini de kullanmasının ihtimal dahilinde olacağı dikkate alınmalıdır.

Bu saldırının gösterilerin dozunun giderek arttığı İran'da toplumun bütünleşmesine hizmet edeceği ABD'nin aleyhine bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Yine, saldırının Rusya-Çin ve İran arasında ilk kez gerçekleştirilen deniz tatbikatının hemen ertesinde gerçekleştirilmesi, Rusya ve Çin'e bir mesaj olarak ta algılanabilir.

Karışık olan Ortadoğu bu kez kördüğüm olma evresine doğru adım adım ilerlemektedir. ABD'nin bu gelişmeler karşısında kontrol edilebilir olmaktan giderek uzaklaşan Irak'ın üç bölünmesini gerçekleştirmek amacıyla hamle yapması beklenmelidir.

Gerilim nasıl tırmandı?

İran ile 5+1 olarak bilinen (BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesi ABD, Çin, Rusya, İngiltere, Fransa ve Almanya) ülkeler arasında 2015'te imzalanan anlaşma kapsamında uranyum enjekte edilen santrifüjler boşaltılmıştı. Kapsamlı Ortak Eylem Planı adlı bu anlaşma ile uluslararası ekonomik yaptırımların kaldırılması karşılığında, İran'ın nükleer faaliyetlerini sınırlandırılması konusunda anlaşmaya varılmıştı.

Ancak ABD Başkanı Donald Trump, Mayıs 2018'de, bu anlaşmadan çekildiklerini açıklamış ve İran'a yeniden yaptırım uygulamaya başlamıştı. Trump yönetiminin anlaşmadan çekilmesinden sonra başlayan gerilim, son aylarda tırmandı.

İlk olarak 12 Mayıs'ta BAE'nin Fuceyre emirliğinde dört tankerde patlamalar meydana geldi. Tankerlerin ikisi Suudi Arabistan, birisi Norveç, birisi de BAE bandıralıydı. ABD, patlamalardan İran'ı sorumlu tuttu ancak İran bu iddiaları reddetti.

Olayı üzerinden yaklaşık bir ay geçtikten sonra Tahran, nükleer anlaşmada tarafların üzerinde mutabık kaldığı 300 kilogramlık zenginleştirilmiş uranyum limitini 27 Haziran 2019'da aşacağını duyurdu.

Henüz bu tarih gelmeden Umman Denizi'nde bir Japon ve bir İsveç petrol tankerinde patlama meydana geldi. ABD, ellerindeki uydu görüntülerine dayanarak patlamaların Devrim Muhafızları saldırısı sonrası meydana geldiğini duyurdu. İran bu iddiaları da reddetti.

Petrol tankerlerindeki patlamaların ardından ABD, bölgeye takviye 1000 asker göndereceğini açıkladı. 20 Haziran'da ise İran Devrim Muhafızları, İran hava sahasına girdiğini iddia ettiği bir Amerikan insansız hava aracını düşürdüğünü duyurdu. İran'ın düşürdüğü insansız hava aracı, bir yolcu uçağı büyüklüğündeydi.

ABD, buna yanıt olarak İran'a, dini lider Ali Hamaney'i de kapsayan yeni yaptırımları devreye soktu. Yaptırımlar açıklanırken Trump, hava aracının düşürülmesine misilleme olarak İran'daki 3 ayrı hedefi vurmaya planladıklarını, "ancak saldırıda 150 kişinin ölecek olması nedeniyle" bu plandan vazgeçtiğini söylemişti.

İran'la savaş çıkmasını istemediğini söyleyen Trump, ancak fakat olası bir savaşta İran'ın "yok olmayla karşı karşıya kalacağını" söyledi.

14 Eylül'de, Suudi Arabistan'daki üç büyük petrol tesisine yönelik saldırılar düzenlendi, ülkenin petrol üretimi yarı yarıya düştü. Hem Riyad hem Washington, bu saldırılardan İran'ı sorumlu tuttu.

Tahran ise saldırılarda sorumluluğu olmadığını ve kendisine yönelecek askeri bir saldırıya derhal ciddi misilleme yapacaklarını duyurdu. İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani Suudi petrol tesislerini Yemen'deki Husilerin bir uyarı olarak hedef aldıklarını söyledi.

İran destekli Husiler, Suudi Arabistan destekli Yemen ordusuna karşı savaşıyor.

Haşdi Şabi: ABD'nin hedef aldığı İran destekli Şii örgüt

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37778936>

Haşdi Şabi, Irak Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) 2014'te Musul'u ele geçirmesinin ardından, farklı milis güçlerin bir araya gelmesiyle kurulmuş, İŞİD'e karşı operasyonlarda İran desteğini almasına rağmen zaman zaman ABD ile dahi koordinasyon içinde hareket etmiş bir silahlı grup. Musul saldırısı ardından Irak'ın Şii dini lideri Ayetullah Sistani tüm Irak halkına hitap eden tarihi bir fetva yayımladı.

Söz konusu fetvada Sistani, Irak'ta eli silah tutan herkesi ülkelerini savunmaya ve kutsal mekanlarını savunmaya çağırdı. Sistani, tüm silahlı güçleri bir araya getirme çağrısı da yaptı. Bu fetvanın ardından farklı milis güçleri Haşdi Şabi çatısı altında bir araya geldi.

Haşdi Şabi'nin büyük bölümü Şii milislerden oluşuyor ancak bünyesinde Sünni milisler de var. Ayrıca yapının içinde az sayıda Hristiyan ve Yezidi güçlerin bulunduğu da biliniyor. Economist dergisinin, doğruluğu teyit edilmemiş verilerine göre Haşdi Şabi'de savaşan milislerin yaklaşık 120 bini Şii, 16 bini ise Sünni Iraklılar.

Haşdi Şabi bünyesinde yer alan 40'a yakın örgütlerden öne çıkanlar şunlar: Bedir grubu, Asaib Ahl El-Hak, Barış Tugayları (Mukteda El Sadr'ın grubu), Hizbullah Tugayları, Seyyid El

Şuhada Tugayları, Kataib El İmam Ali, Ebu El-Fadl El-Abbas Güçleri, Harakat Hizbullah El-Nucaba.Haşdi Şabi'de, Türkmenlerden oluşan gruplar da bulunuyor.

Haşdi Şabi, Bağdat tarafından doğrudan destekleniyor.Bağdat örgüte, para ve silah yardımı yapıyor.Bununla birlikte Haşdi Şabi'nin tam olarak hükümetin kontrol altında olmadığı düşünülüyor. Hatta dönem dönem bazı milis gruplarının hükümeti, bazı hükümet üyelerininse milis gruplarını eleştirdikleri durumlar oldu.

2018'de IŞİD'in Irak'ta yenilgiye uğratılmasının ardından ise Haşdi Şabi, 'Irak Cumhuriyet Muhafızları' adı ile Bağdat yönetimi tarafından resmi olarak tanındı ve Irak düzenli ordusunun bir parçası haline getirildi.

Irak'ın eski Başbakanı Haydar el İbadi, yayınladığı genelgeyle Haşdi Şabi güçlerine merkezi bütçeden bağlanacak maaşları belirledi, birliklerin düzenli orduya nasıl ekleneceğinin yol haritasını açıkladı.

Haşdi Şabi bünyesindeki örgütlerin büyük bölümünün İran'la yakın ilişkileri bulunuyor. BBC Farsça Servisi'nden Kasra Naji, örgütün İran Devrim Muhafızları tarafından teşkilatlandırıldığını, bünyesindeki grupların liderlerinin genelde, Tahran'la ve de İran'daki kutsal Kum şehriyle yakın ilişkileri olan din adamları olduğunu söylüyor.

Naji, "Danışmak için düzenli olarak İran'ı ziyaret ediyorlar. Ve paranın ve silahların bir bölümü İran'dan geliyor. Bu yüzden ilişkileri ideolojik olarak da, maddi destek açısından da ve diğer diğer bağlamlarda da oldukça güçlü" diyor.

Haşdi Şabi bünyesindeki Şii grupların doğrudan İran tarafından eğitildiği, hatta İran Devrim Muhafızları Kudis Gücü'nün ABD tarafından öldürülen komutanı Kasım Süleymani'ye bağlı birliklerin bu eğitim sürecini yakından takip ettiği belirtilmişti.

Ancak Haşdi Şabi içindeki Şii grupların kendi içlerinde de üç farklı görüşe bölündüğü, bir grubun İran'ın ruhani lideri Ayetullah Ali Hamaney'i desteklerken bir diğer grubun Irak'ın en önemli Şii lideri olan Ayetullah Ali Sistani'ye destek verdiği, bir diğer grubun ise Irak'taki Sadr hareketinin lideri Mukteda El Sadr'ı desteklediği biliniyor.

Yapılan araştırmalar Irak halkının belli bir bölümünün IŞİD'le mücadelede Haşdi Şabi'yi desteklediğini ortaya koyuyor.Özellikle Şii Iraklıların önemli bir bölümünün gözünde ise milisler kahraman olarak algılanıyor. Sünni Iraklıların Haşdi Şabi'yi mezhepçi olarak gördükleri biliniyor.

Irak'ta Şiiler içinde de Haşdi Şabi'yi İran'la ilişkisi üzerinden eleştirenlerin olduğu bildiriliyor.Örgüt operasyonlarda çok sert olmakla ve insan hakkı ihlallerine yol açmakla da suçlanıyor.Özellikle 2015'te, Sünnilerin yoğun yaşadığı Tikrit'in IŞİD'den geri alındığı operasyonda Haşdi Şabi'ye yönelik insan hakkı ihlali eleştirileri yöneltilmişti. Birleşmiş Milletler özellikle bu yaz gerçekleştirilen operasyonlarda örgütü eleştirmişti.

Uluslararası Af Örgütü ve HRW (İnsan Hakları İzleme Örgütü) gibi kurumlar bazı raporlarında, Irak'taki bazı bölgelerde sivillerin önce IŞİD tarafından sonra da IŞİD'i yenilgiye uğratan milisler tarafından baskıya uğradığını belirtiyor.Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nden de dönem dönem Haşdi Şabi'yi eleştiren açıklamalar geldi.

Türkiye de Haşdi Şabi'yi sık sık eleştiriyor ve özellikle Sünnilerin yaşadığı bölgelerde örgütün operasyonlara katılmamasını savunuyor. Haşdi Şabi ise bu suçlamaları kabul etmiyor ve genelde bunların propaganda olduğunu söylüyor.

EastMed: Belirsizliklerle dolu boru hattı projesi

<https://www.dw.com/tr/eastmed-belirsizliklerle-dolu-boru-hattı-projesi/a-51883677>

Doğu Akdeniz'e ilişkin olarak bölge ülkeleri arasında hareketlilik gözlemleniyor. Yunanistan Başbakanı Kyriakos Miçotakis, İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu ve Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiades Perşembe günü Atina'da bir araya gelerek, EastMed Doğu Akdeniz doğal gaz boru hattı projesine ilişkin prensip anlaşmasına imza attı. Yunanistan, Kıbrıs ve Mısır dışişleri bakanlarının hafta sonunda Kahire'de yapacağı toplantıda söz konusu projenin ele alınması bekleniyor. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun 7 Ocak'ta Kıbrıs Cumhuriyeti'ne yapacağı ziyarette Doğu Akdeniz'deki gelişmelerin ve bu projenin gündeme geleceği tahmin ediliyor.

Yaklaşık bin 900 kilometre uzunluğundaki EastMed boru hattı, İsrail açıklamalarından çıkartılacak doğal gazın 2025 yılından itibaren Avrupa'ya ulaştırılmasını hedefliyor. Yunan basınında projeden övgüyle söz edildi. Atina'da yayımlanan Editörler Gazetesi bunun "dünyada denizaltındaki en uzun boru hattı" olacağını yazdı. Filelefteros gazetesi üç lider arasında imzalanan anlaşmayı "tarihi" olarak nitelendirdi.

Yunan devlet televizyonu ERT ise EastMed'i "Türkiye'nin provokasyonlarına karşı koruma kalkanı" olarak tanımladı. Bu tanımlama, Türkiye ile Libya arasındaki yakınlaşmaya yanıt olarak bu projenin hayata geçirilmeye çalışıldığına işaret ediyor.

Türkiye ile Libya arasında 27 Kasım'da imzalanan "Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası," Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti başta olmak üzere birçok ülke tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Türkiye ile Libya arasındaki anlaşma Girit Adası'nın doğusunda kalan bölgenin iki ülke tarafından kontrol edilmesini öngörüyor.

Atina merkezli düşünce kuruluşu Yunan Enerji Forumu'ndan Aleks Lagakos, projenin "önemli jeopolitik boyutu" olduğuna dikkat çekmekle birlikte EastMed'in hayata geçirilmesine ilişkin kuşkularını da dile getirdi.

DW'nin konuya ilişkin sorularını yanıtlayan Lagakos, öncelikle projenin en az 10 milyar

euroya mal olmasının beklendiğini hatırlatarak, maliyetin çok yüksek olduğuna vurgu yaptı. Lagakos, Yunanistan, Kıbrıs Cumhuriyet ve İsrail'in projeyi onaylamasının EastMed'i hayata geçirecek sermayeye sahip oldukları anlamına gelmediğini belirtti. Avrupa'nın fosil yakıtların kullanımından vazgeçerek doğa dostu enerji kaynaklarına yatırım yaptığını hatırlatan Yunan uzman, bu nedenle de projeye Avrupa Birliği'nin mali destek vermesinin beklenmediğini ifade etti. Lagakos, sonuçta projenin sadece "özel sermayenin desteği ile hayata geçirilebileceğini ve bunun da zor olduğunu" belirtti.

Peki bu proje, özel sermaye için cazip olur mu? Dünya pazarında doğal gaz sevkiyatı konusunda yeterince hizmet sunulduğuna işaret eden Yunan uzman bu projeye kuşkuyla yaklaşıyor. Lagakos, "Sıvılaştırılmış doğal gazı (LNG) deniz limanları üzerinden ithal etmeyi tercih eden müşterilerin sayısı artıyor. LNG'yi istediği zaman, esnek ve hesaplı bir şekilde tedarik edebilecek bir ülke neden uzun vadede boru hattı sevkiyatına bağlı olsun?" şeklinde konuştu.

Avrupa'ya doğal gaz taşınması planlanan boru hatlarından biri de TürkAkım olacak. Rus doğal gazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyacak boru hattının açılışının 8 Ocak'ta Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından yapılacaktır.

EastMed boru hattı ile doğal gaz tedarik etmesi beklenen ülkeler arasında bulunan İtalya'nın hiçbir temsilcisinin Perşembe günü imza töreninde yer almaması dikkati çekti. Yunan medyasına yansıyan haberlere göre İtalyan hükümetinde projeye verilen destek konusunda görüş ayrılığı bulunuyor.

Ancak İtalya Enerji Bakanı Stefano Patuanelli, Yunan mevkîdaşına Salı günü gönderdiği mektupta, Roma'nın EastMed boru hattı projesini desteklediğini ve Avrupa Birliği içinde de projeye destek için çaba gösterdiğini ifade etti. İtalya'nın bu boru hattından doğal gaz tedarik edebilmesi için Yunanistan'ın İgumeniça limanından yeni bir hat inşa etmesi gerekiyor.

Süleymani'nin ölümü ABD ve İran'ın doğrudan çatışma ihtimalini yükseltti

ABD Başkanı Donald Trump'ın, İran'a yaptırımları yeniden uygulamasıyla bölgede artan gerilim ve çatışmalar, İranlı general Kasım Süleymani'nin öldürülmesiyle tarafların doğrudan çatışma ihtimaline dönüştü

Temmuz 2015

İran ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) 5 daimi üyesi ve **Almanya**, Tahran yönetiminin nükleer çalışmalarının kontrol altına alınmasına dair bir anlaşma imzaladı

Ocak 2016

Anlaşma yürürlüğe girdi

Dönemin ABD Başkanı **Barack Obama** ile kısmen düzelen kırılgan ABD-İran ilişkileri, **Donald Trump**'ın göreve gelmesiyle birlikte farklı bir seyir aldı

8 Mayıs 2018

Trump, ülkesini İran'la nükleer anlaşmadan çektiğini ve 2016'da askıya alınan yaptırımların "en güçlü şekilde" yeniden hayata geçirileceğini açıkladı

Pompeo ise İran'la yeni bir anlaşma yapılması gerektiğini vurgulayarak anlaşmada yer alması için **12 madde**lik şart ortaya koydu

İran Cumhurbaşkanı **Ruhani** bu teklife, "Düşman hiç tereddüde mahal vermeden gerçekten seçtiği yolun yanlış olduğunu anladığı zaman müzakere masasına otururuz." yanıtını verdi

8 Nisan 2019

Trump, İran Devrim Muhafızları Ordusunun ABD'nin yabancı terör örgütleri listesine eklendiğini duyurdu

İran Milli Güvenlik Yüksek Konseyi de aynı gün içinde, **ABD Merkez Kuvvetlerini terör örgütleri listesine aldığı**ını bildirdi

5 Mayıs

ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı **Bolton**; **Abraham Lincoln Uçak Gemisi Taarruz Grubu** gemisinin, bir bombardıman görev gücü ile birlikte Körfez'e yönlendirildiğini açıkladı

8 Mayıs

Ruhani, nükleer anlaşma kapsamındaki taahhütlerinin bir kısmını durdurduklarını ve anlaşmanın taraflarına İran'ın çıkarlarını koruyacak önlemler alması için **60 gün süre verdiklerini** söyledi

13 Haziran

İran Cumhurbaşkanı **Ruhani**, "İran petrolünün ihrac edilmemesi, bölge ülkelerinin de petrol satamayacakları anlamına gelir." açıklamasıyla **Hürmüz Boğazı kartını bir kez daha masaya koydu**

Arabuluculuk rolüne soyunan Japonya

Başbakanı **Abe**'nin Tahran ziyareti sırasında Umman Körfezi'nde **Japonya'ya yük taşıyan iki büyük petrol tankerinde patlama** oldu

20 Haziran

İran'ın, **Kuhmubarek kenti** sahilinde **ABD Hava Kuvvetlerine ait insansız hava aracını düşürmesi** gerginliğin çatışmaya dönüreceği endişelerini artırdı

23 Haziran

ABD'li yetkililer, İHA'nın düşürülmesine karşılık İran'ın askeri sistemlerine **siber saldırı düzenlendiğini** duyurdu

4 Temmuz

İngiliz donanması Cebel Tarık Boğazı'nda İran'a ait bir petrol tankerine el koydu

19 Temmuz

İran, Basra Körfezi'nde bir **İngiliz tankerine el koydu**
ABD'nin İHA konusunda İran'a misillemede

İranlı general **Kasım Süleymani**

bulunmaması, İngiltere'nin de bir süre alıkoymuktan sonra İran tankerini serbest bırakması gerilimin bir süreliğine düşmesine neden oldu

BAE, Yemen'deki Hushi karşıtı koalisyonun ayrılarak **Suudi Arabistan'ı yalnız bırakırken İran ile de bir deniz güvenliği anlaşması imzaladı**

14 Eylül

ABD'nin bölgedeki müttefiki **Suudi Arabistan'ın** milli petrol şirketi **Saudi Aramco'ya düzenlenen saldırı** ABD-İran tansiyonunu yeniden artırdı

29 Aralık

Kerkük'te ABD'nin K1 Askeri Üssü'ne füzelerle yapılan saldırı her iki tarafı daha çok şiddetlendirdi, bunun üzerine ABD, Kerkük'teki saldırıya misilleme olarak **Irak ve Suriye'deki Hizbullah Tugaylarının 5 üssünü hedef** aldı

31 Aralık

Şii milis güçleri, korunaklı **Yeşil Bölge'de** yer alan **ABD'nin Bağdat Büyükelçiliğini** bastı

3 Ocak

ABD'nin Bağdat'ta düzenlediği hava saldırısında **General Kasım Süleymani ve Ebu Mehdi Mühendis ile İranlı askeri yetkililerden toplam 10 kişi öldü**

İran lideri **Hamaney** başta olmak üzere üst düzey İranlı yetkililer, **ABD'den intikam alacaklarını** açıkladı

ABD saldırısında ölen İranlı general Kasım Süleymani kimdir?

ABD'nin Bağdat Havalimanında helikopterle düzenlediği saldırıda öldürülen İran Devrim Muhafızları Ordusu'na bağlı Kudüs Gücü Komutanı General Kasım Süleymani, Afganistan'dan Irak'a, Suriye'den Lübnan'a İran'ın bölgedeki politikalarını belirleyen en önemli isimlerden biri olarak biliniyordu

KASIM SÜLEYMANİ KİMDİR?

- Kasım Süleymani, 1957'de İran'da dünyaya geldi
- İlkokul eğitiminden sonra Devrim Muhafızları Ordusuna katıldı
- Askeri kariyerine 1979 İran Devrimi sonrasında başladı
- İran-İrak savaşında gösterdiği üstün çabalarla dikkatleri çekti
- Henüz 20 yaşındayken Teğmen rütbesiyle 41'inci Sarullah Birliği'nin komutanlığını üstlendi
- Taliban'ın 1998'de Mezar-ı Şerif kentinde İranlı 7 diplomatı ve 1 gazeteciyi öldürmesi üzerine Taliban'a karşı mücadele eden Kuzey İttifakı adlı gruba destek verilmesini sağladı
- 1991'deki Körfez Savaşı'nda silahlı Şii grupların ayaklanmalarını organize etti

- ABD'nin 2003'te Irak'ı işgalinde ABD ordusuna karşı savaşan Şii'leri perde arkasından yönetti
- 2006'da İsrail ile Hizbullah arasındaki savaşta Hizbullah'ın eğitim ve silahlandırılması sorumluluğunu yürüttü
- Süleymani'nin Suriye'de Hizbullah ve diğer Şii milis güçlerine sağladığı askeri strateji sayesinde Esed güçlerinin takviye edilmesi sağlandı
- Irak'ta Haşdi Şabi örgütünün oluşturulmasında ve yönetilmesinde ön plandaydı

- 2007'de BM tarafından hakkında konulan uluslararası seyahat yasağına rağmen Suriye ve Irak başta olmak üzere birçok noktada İran'ın askeri operasyonlarını yönetti
- Süleymani, İran lideri Ayetullah Ali Hamaney tarafından "yaşayan şehit" olarak adlandırılıyordu
- Süleymani, 1998'den bu yana İran'ın ülke dışındaki askeri-istihbari operasyonlarından sorumlu Kudüs Gücü'nün komutanıydı

03.01.2020

AA
ANADOLU AJANSI
KCC

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/16778>

Irak toprakları üzerinde ABD ve İran'ın son bir yıldır artan çekişmesi

Terör örgütü DEAŞ'ın Aralık 2017'de Irak'tan tamamen temizlenmesinin ardından ABD ve İran arasındaki "askeri nüfuzdan" kaynaklı gerilim de yavaş yavaş tırmanmaya başladı

Trump'ın, 3 Şubat 2019'da "İran'ı gözetlemek için Irak'ta askeri varlık gösteriyoruz" açıklamasının ardından ağustos ve temmuzda İran'a yakın Haşdi Şabi'nin üslerine Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) ile saldırılar düzenlendi. Haşdi Şabi, saldırılardan ABD'yi sorumlu tutarken işin arkasında İsrail'in de olduğu iddia edildi

İraklı göstericiler farklı zamanlarda İran'ın Ncef ve Kerbela'daki konsolosluklarını 3 kez ateşe verdi

İrak Cumhurbaşkanı Berhem Salih'in, 26 Aralık'ta göstericilerin baskısı nedeniyle istifa eden Irak Başbakanı Adil Abdulmehdi'nin yerine İran'a yakın Bina Koalisyonu adayı Esed İdani'yi seçmemesi, ülkedeki tansiyonun dozunu biraz daha artırdı

Kerkük'te 26 Aralık'ta ABD'nin K1 Askeri Üssü'ne füzelerle yapılan saldırıda, ABD'nin sözleşmeli bir personelinin hayatını kaybetti

ABD, 29 Aralık'ta Kerkük'teki saldırıyla misilleme olarak Irak ve Suriye'deki Hizbullah Tugayı'nın 5 üssünü hedef aldı. Saldırıda 25 kişi öldü, 51 kişi de yaralandı

Saldırıdan 2 gün sonra Şii milis güçleri, korunaklı Yeşil Bölge'de yer alan ABD'nin Bağdat Büyükelçiliği'ni bastı. Binaya zarar veren göstericilerin elçilik duvarına yazdıkları "Komutanımız Süleymani" yazısı dikkatleri çekti

ABD, 3 Ocak gece saatlerinde Bağdat Havalimanı'nda İran Devrim Muhafızları'na bağlı Kudüs Gücü Komutanı General Kasım Süleymani ve Haşdi Şabi Başkan Yardımcısı Ebu Mehdi Mühendis'in araç konvoyuna hava saldırısı düzenledi

Saldırıda her iki komutanla birlikte Haşdi Şabi ve İranlı askeri yetkililerden toplam 10 kişi öldü. Bu gelişmeyle birlikte her iki taraf da savaş durumuna girdi

Suriye'de Esed rejimi ve Rusya insani yardımları hedef alıyor

Suriye İnsan Hakları Ağının (SNHR) yayımladığı raporda, Suriye'de rejim güçlerinin yalnızca işgal ettikleri bölgelerde insanları abluka altına almakla kalmadığını, aynı zamanda yerel ve uluslararası kuruluşların insanlara yardım götürmesini ve sağlık hizmeti vermesini engellediği, bunun için işgal altındaki bölgelerdeki yardım merkezlerinin bombalamaktan çekinmediğine işaret edildi

SURİYE'DE MART 2011 - 20 ARALIK 2019 ARASINDA
ESED REJİMİ VE RUSYA'NIN DÜZENLEDİĞİ
SALDIRILARDA

979 İNSANİ YARDIM ÇALIŞANI
YAŞAMINI YİTİRDİ

882'si

Esed rejiminin saldırılarında

97'si

Rus güçlerinin düzenlediği saldırılarda

İNSANİ YARDIM KURULUŞLARININ
TESİS VE ARAÇLARINA YÖNELİK
1447 SALDIRI DÜZENLENDİ

1044
Esed rejimi

403
Rus güçleri

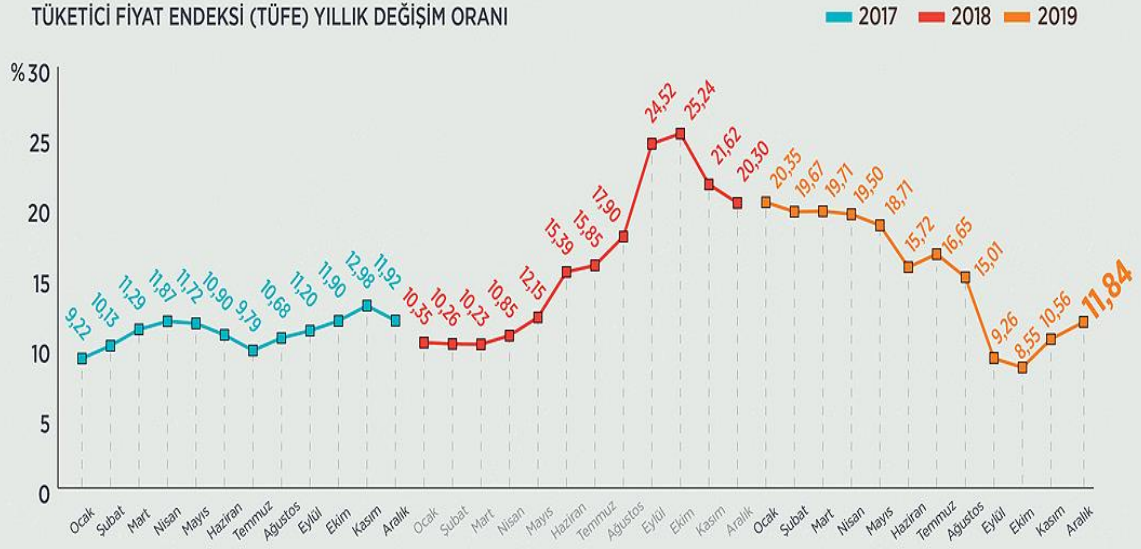
Rejim, toplam 3 bin 847 insani yardım çalışanını alıkoydu, bunlardan bir kısmını ise zorla kaybettirdi

Enflasyon rakamları açıklandı

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE), Aralık 2019'da aylık bazda yüzde 0,74, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) yüzde 0,69 artış gösterdi. Yıllık enflasyon tüketici fiyatlarında yüzde 11,84, yurt içi üretici fiyatlarında yüzde 7,36 olarak gerçekleşti

TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ (TÜFE) YILLIK DEĞİŞİM ORANI

ARALIK AYINDA EN ÇOK PORTAKAL UCUZLADI

Tüketici fiyatları bazında Aralık 2019'da en yüksek fiyat artışı, yüzde 30,76 ile patlıcanda görüldü. Geçen ay fiyatı en fazla düşen ürünlerin başında ise yüzde 18,58 ile portakal geldi

ARALIK AYININ ZAM ŞAMPİYONU PATLICAN

FIYATI EN FAZLA ARTAN İLK 5 ÜRÜN

FIYATI EN FAZLA AZALAN İLK 5 ÜRÜN

Dış ticaret rakamları açıklandı

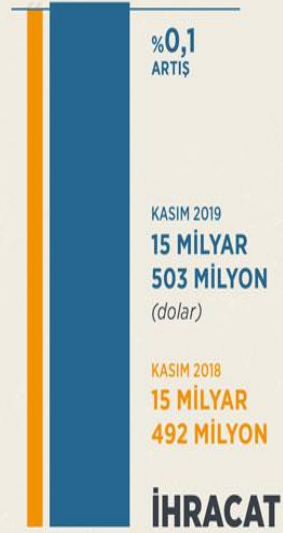
- Türkiye'nin ihracatı kasımda geçen yılın aynı ayına göre %0,1 arttı,

ithalatı %9,7 arttı

- Dış ticaret açığı %232,2 artarak 672 milyon dolardan

2 milyar 234 milyon dolara yükseldi

- İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI

İHRACAT

İTHALAT

AB'YE YAPILAN İHRACAT

geçen yılın aynı ayına göre %4,9 azaldı

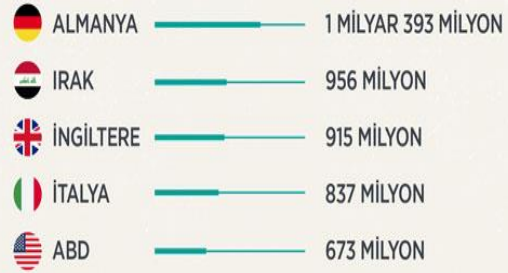
7 MİLYAR 338 MİLYON 243 BİN DOLAR

AB'NİN İHRACATTAKİ PAYI

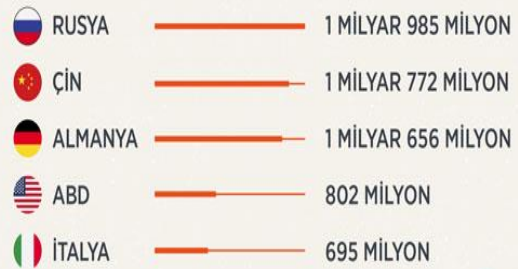
EN FAZLA İHRACAT YAPILAN ÜLKELER

(dolar)

EN FAZLA İTHALAT YAPILAN ÜLKELER

(dolar)

İstanbul bu hafta birbirinden renkli etkinliklere sahne olacak

İstanbul bu hafta geniş bir yelpazede, birbirinden farklı etkinliklerle yerli ve yabancı sanatçıların katıldığı konser, sergi, tiyatro ve performanslara ev sahipliği yapacak

ŞEHİR TİYATROLARI

"12. GECE"

— 8-11 Ocak
HARBIYE MUHSİN ERTUĞRUL SAHNESİ

"TATLI KAÇIK"

— 8-11 Ocak
FATİH REŞAT NURİ GÜNTEKİN SAHNESİ

"UZLAŞMA"

— 8-11 Ocak
KAĞITHANE SADABAD SAHNESİ

"KARINCALAR- BİR SAVAŞ VARDI"

— 8-11 Ocak
KADIKÖY HALDUN TANER SAHNESİ

"AY, CAMELA!"

— 8-11 Ocak
ÜSKÜDAR MUSAHİPZADE CELAL SAHNESİ

"HASTALIK HASTASI"

— 8-11 Ocak
ÜMRANİYE SAHNESİ

"NORA (BİR BEBEK EVİ)"

— 8-11 Ocak
GAZİOSMANPAŞA SAHNESİ

"ÇİN SABAHTA"

— 8-11 Ocak
ÜSKÜDAR KEREM YILMAZER SAHNESİ

"SÖZ VERİYORUM"

— 8-11 Ocak
SULTANGAZİ HOCA AHMET YESEVİ SAHNESİ

"HARİKALAR MUTFAĞI"

— 8-11 Ocak
FATİH REŞAT NURİ GÜNTEKİN SAHNESİ

İSTANBUL DEVLET TİYATROSU

"BAY Z"

— 7-12 Ocak
MECİDİYEKÖY STÜDYO SAHNE

"KASAPLIĞIN EL KİTABI"

— 7-12 Ocak
CEVAHİR SAHNELERİ SALON 1

"UÇMAK - HEZARFEN AHMED ÇELEBİ "

— 7-12 Ocak
MECİDİYEKÖY BÜYÜK SAHNE

"ALYOŞA"

— 7-12 Ocak
ÜSKÜDAR STÜDYO SAHNESİ

"KONTRABAS"

— 7-11 Ocak
ÜSKÜDAR TEKEL SAHNESİ

"KARMAKARIŞIK"

— 7-11 Ocak
KOZYATAĞI KÜLTÜR MERKEZİ

"MERAKLISI İÇİN ÖYLE BİR HİKAYE"

— 9-12 Ocak
GARİBALDİ SALON 2

"AZİZ DOSTUM ÇEHOV"

— 9-12 Ocak
KÜÇÜKÇEKMECE CKSM SAHNESİ

"LEYLA İLE MECNUN"

— 10-12 Ocak
ZEYTİNBURNU SAHNESİ

"TURTA GİRMEMİŞ ORMAN"

— 12 Ocak
KOZYATAĞI KÜLTÜR MERKEZİ

SERGI, PANEL VE FESTİVALLER

"YAŞAYAN ÖMER SEYFETTİN" SERGİSİ

— 4 - 10 Ocak
KADIKÖY BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ

"ÖMER SEYFETTİN'İN ÖYKÜCÜLÜĞÜ VE DİLİ"

KONUŞMACILAR: YAZAR NÜKHET EREN,
TAHİR ŞILKAN VE YUSUF ÇOTUKSÖKEN
— 7 Ocak
KADIKÖY BARIŞ MANÇO KÜLTÜR MERKEZİ

"HAYAT KISA KUŞLAR UÇUYOR, CEMAL SÜREYA'YI ANLAMAK" SERGİSİ

— 8 Ocak
ATAKENT KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ

AYŞEN SAVCI, "CİDDİYE ALIYORUM" SERGİSİ

— 8 Ocak
İSTANBUL CONCEPT GALLERY

SAHNE SANATLARI VE KONSERLER

"GERÇEK"

— 7 Ocak
ZORLU PSM - TÜRKCELL PLATİNUM SAHNESİ

"DANS ÜÇGENİ"

— 8, 10 ve 11 Aralık
KADIKÖY SÜREYYA OPERA SAHNESİ

"VAHŞET TANRISI"

— 11, 12 Ocak
DASDAS SAHNE

"İSTANBUL TÜRK OCAĞI ÖMÜRLÜ MÜSİKİ TOPLULUĞU"

— 12 Ocak
FATİH KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ

NECİP EVLİCE'DEN KUDÜS ŞAİRİ NURİ PAKDİL HATIRALARI

— 11 Ocak
TÜRKİYE DİL VE EDEBİYAT DERNEĞİ

Bu hafta 9 film vizyonda

Türkiye'deki sinema salonlarında bu hafta 3'ü yerli 9 film vizyonda

YABANI

YÖNETMEN
Olga Gorodetskaya

OYUNCULAR
Sevastian Bugaev,
Roza Khayrullina,
Elena Lyadova,
Mikhail Safronov

TÜR
Korku, Gerilim, Dram

ÜLKE
Rusya

RESMÎ SIRLAR

YÖNETMEN
Gavin Hood

OYUNCULAR
Keira Knightley,
Matthew Goode,
MyAnna Buring,
Ralph Fiennes, Matt
Smith, Indira Varma,
Conleth Hill, Rhys
Ifans, Katherine
Kelly, Jeremy
Northam

TÜR
Gerilim, Dram,
Biyografi

ÜLKE
ABD, İngiltere

2177 HACKERLARI

YÖNETMEN
Jose Figueroa

OYUNCULAR
Dominique Swain,
Sean Patrick Flanery,
Miracle Laurie, Shane
Coffey, Benton
Jennings

TÜR
Bilim-Kurgu

ÜLKE
ABD

BABA PARASI

YÖNETMEN
Selçuk Aydemir

OYUNCULAR
Ahmet Kural, Murat
Cemil, Devrim
Yakut, Rasim
Öztekın, Yağmur
Tanrısevin, Özgür
Enre Yıldırım, Deniz
Barut, Giray Altınok,
Ayhan Taş, Osman
Akkas

TÜR
Komedi

ÜLKE
Türkiye

IP MAN 4: FİNAL

YÖNETMEN
Wilson Yip

OYUNCULAR
Donnie Yen,
Kwok-Kwan Chan,
Scott Adkins, Jim
Liu, Yanness Wu,
Nicola Stuart-Hill,
Chris Collins

TÜR
Dram, Biyografi,
Aksiyon

ÜLKE
Çin, Hong Kong

JUDY

YÖNETMEN
Rupert Goold

OYUNCULAR
Renée Zellweger,
Jessie Buckley, Rufus
Sewell, Michael
Gambon, Bella
Ramsey,
Finn Wittrock, Gaia
Weiss, Andy Nyman,
Diana Alexandra Pocol

TÜR
Dram, Tarihi, Biyografi

ÜLKE
İngiltere

GECE GELEN: ÇİN BEBEK

YÖNETMEN
Bülent Aydoslu

OYUNCULAR
Buse Sevindik, Ömer
Polat, Onur Çimen,
Gizem Tataroğlu

TÜR
Korku

ÜLKE
Türkiye

BACURAU

YÖNETMEN
Kleber Mendonça Filho
Juliano Dornelles

OYUNCULAR
Bárbara Colen,
Thomas Aquino,
Silvero Pereira,
Thardelly Lima,
Rubens Santos, Sonia
Braga, Udo Kler

TÜR
Macera, Aksiyon,
Gizem

ÜLKE
Fransa, Brezilya

LAZ KİT

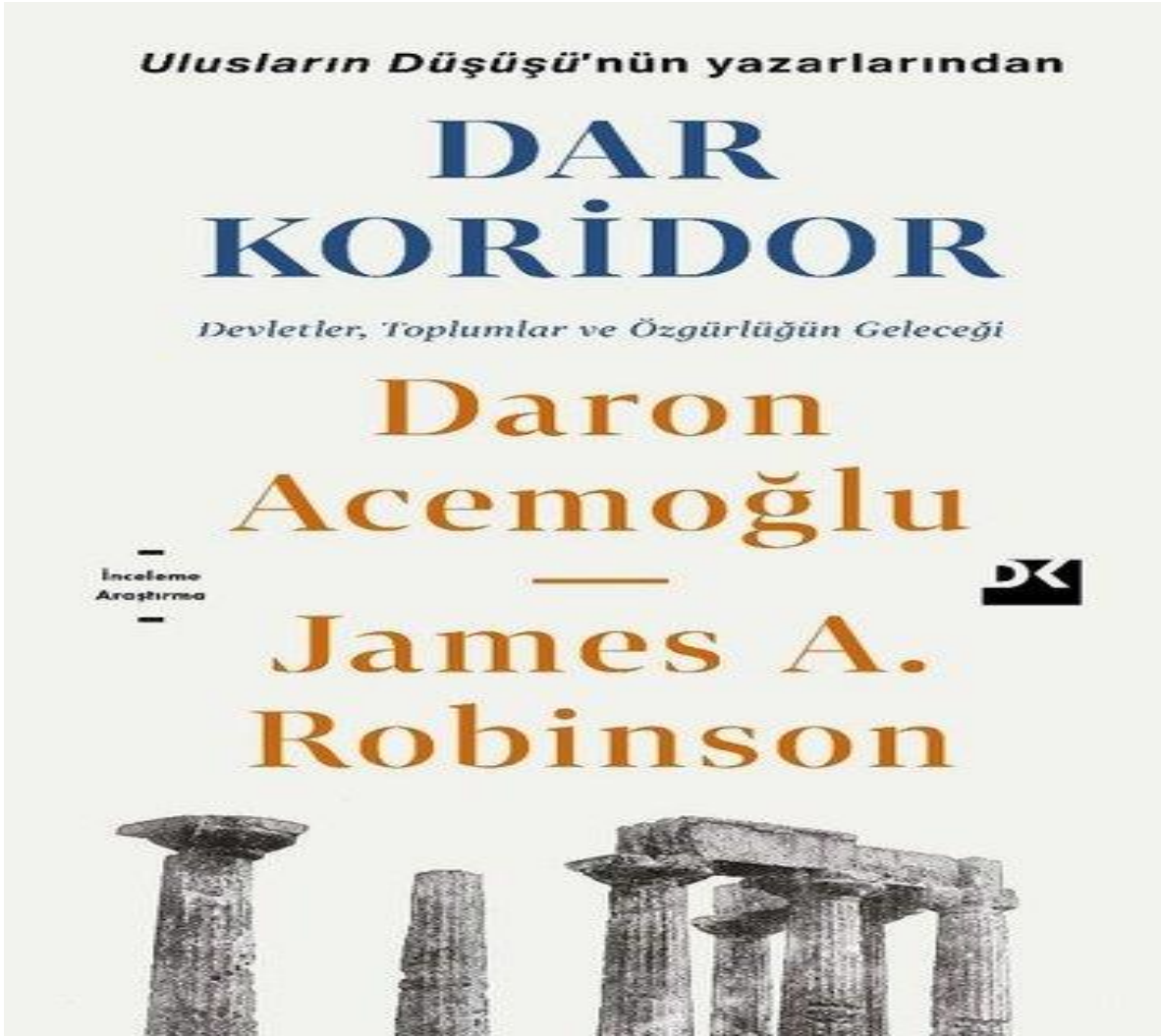
YÖNETMEN
Yusuf Altıncı
Zeki Akıncı

OYUNCULAR
Tuğba Özay,
Çiğdem Sedat, Sinan
Bengler, Ahmet Çelik,
Esra Sönmezler, Dost
Elver

TÜR
Komedi

ÜLKE
Türkiye

Kitap Tavsiyesi

Bazı toplumlar özgürken, diğerleri neden otoriter yönetimler altında veya anarşi içinde yaşadılar ve yaşıyorlar?

Özgürlük Batı'ya özgü bir durum mu?

Özgürlüğün ve demokrasinin akıbeti ne olacak?

Daron Acemoğlu ve James A. Robinson'a göre özgürlük "doğal" bir durum değil... Güçlü bir sivil toplum ile güçlü ama prangalanmış bir devletin birbirlerini dengelemesiyle, süreç içinde elde edilen bir kazanım. Bu zor şartlar sağlandığında girilen "dar koridor" da kalmak ise sürekli bir çaba gerektiriyor...

Dar Koridor okuru tarihte uzun bir yolculuğa çıkarıp özgürlüğün doğuşu, sürdürülebilirliği ve akıbeti hakkında çarpıcı sonuçlara ulaştırıyor...